

Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima

Neka se čuje glas regionalnih i manjinskih jezika

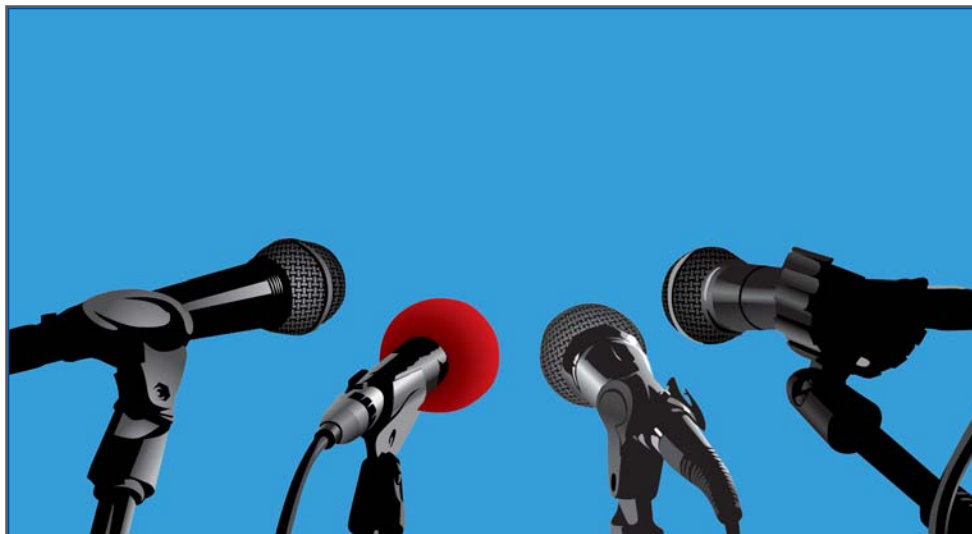

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

Povelja: neka se čuje glas regionalnih i manjinskih jezika

Upotreba jezika čini ga jačim Upotrebljavaj ga, nemoj ga izgubiti!

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima jedinstven je međunarodni ugovor sklopljen između država koje su se predbilježile za budućnost otvorenu prema jezicima.

Nazadovanje jezika, kako pokazuju primjeri iz mnogo zemalja u kojima mlađe generacije uče kako upotrebljavati jezik koji se tradicionalno govori u njihovim obiteljima i regijama, može biti zaustavljeno, pa čak i preokrenuto. Na taj su način sačuvane čitave kulture koje sada ponovno napreduju.

To, međutim, nije tako sa svim europskim jezicima. Uistinu, broj se govornika nekih jezika stalno smanjuje. Ako se ovaj trend ne preokrene, on će neizostavno voditi do izumiranja jezika u regijama u kojima su stoljećima tradicionalno upotrebljavani i u kojima predstavljaju sastavni dio regionalnog identiteta.

Zemlje koje pristupe obitelji Povelje odlučile su zaštititi i promovirati jezike izložene riziku od marginaliziranja u zemljama u kojima su ti jezici tradicionalno prisutni.

Upotreba jezika u svakodnevnom životu

Povelja daje precizne smjernice o tome kako treba štiti i promicati manjinske ili regionalne jezike u svakodnevnom životu.

Od država se traži da osiguraju obrazovanje, medijske usluge - kao što su tisak, radio i televizija - te javnu upravu na tim jezicima.

Povelja promiče upotrebu regionalnih ili manjinskih jezika u svim vidovima našeg svakodnevnog života, od znakova na ulicama do zdravstvene zaštite i odnosa s javnim vlastima.

Regionalni ili manjinski jezici

Povelja obuhvaća jezike koji se razlikuju od jednog ili više jezika koje govori većina stanovništva, čak i ako je broj njihovih govornika mali. Jezici migranata ili dijalekti službenog jezika ne smatraju se regionalnim ili manjinskim jezicima.

Naglasak na upotrebi jezika

Koristi od povelje imaju sami jezici, kroz poticanje njihove djelotvorne upotrebe u svim područjima javnog i privatnog života. Govornici regionalnih ili manjinskih jezika imaju ključnu ulogu u postizanju ovoga cilja. Jezik može živjeti i razvijati se samo dnevnim i aktivnom upotrebom.

Doprinos miru i međusobnom razumijevanju

Poštovanje regionalnih ili manjinskih jezika i promicanje njihove upotrebe nije u sukobu sa službenim jezicima u državama i potrebom da ih se nauči. Upravo suprotno: priznanje regionalnih ili manjinskih jezika i poštovanje njihovih govornika i povezane kulture dodaje dobrobiti u društvu.

Poštovanje jezika i povezanih kultura služi ujedinjenju, a ne podjelama neke zemlje. To je najbolji, a često i jedini način integriranja ljudi s različitim jezičnim i kulturnim pozadinama.

Zajednički okvir za europske države

Povelja je jedini međunarodno obvezujući instrument s naglaskom na zaštiti manjinskih jezika. Od nje države potpisnice imaju koristi jer im nudi zajednički i međunarodno priznati okvir za njihove jezične politike. Isto tako nudi bogato iskustvo o tome kako se jezici mogu obogatiti u praksi.

Povelja pripada skupu konvencija koje pokazuju dugotrajnu brigu Vijeća Europe za zaštitu nacionalnih manjina, uključujući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina.

Platforma za suradnju između država i nevladinih organizacija (NVO-a)

Politike otvorene prema jezicima mogu se razviti samo u suradnji s govornicima dotičnih jezika. Sve strane imaju koristi od ove međusobne suradnje. Uspješna provedba Povelje ovisi o bliskom dijalogu između vlasti i civilnog društva.

Nadzor - presudan korak

Opetovani nadzor nad tim kako države primjenjuju Povelju jamči da će ovaj međunarodni ugovor ostati živi instrument koji se razvija. Postupak nadzora često je već u svojoj ranoj fazi povećao svijest vlasti o mogućnostima ili nedostacima njihovih jezičnih politika. On je pridonio i konstruktivnim kontaktima između vlasti i govornika dotičnih jezika. Stvaraju se i kontakti između različitih jezičnih skupina.

Točka oko koje se sve okreće

Već su tijekom ranih faza provedbe Povelje postignuta mnoga poboljšanja. Ostali su problemi rješavani u hodu. Povelja je središnja točka oko koje se sve okreće, stvorena za zaštitu i promicanje dobrih uvjeta za sve jezike, kako bi im se omogućilo da cvjetaju i jačaju jezičnu raznolikost Europe.

Proces Povelje

U njemu sudjeluju 3 glavna partnera:

- Vijeće Europe*
- država*
- NVO-i ili drugi predstavnici govornika*

Konstruktivni dijalog

Povelja je međunarodni ugovor koji je nastao prema zamisli Vijeća Europe i koji se trajno nadzire.

Kao i kod mnogo drugih konvencija Vijeća Europe i ovdje se nadzor obavlja uz dvostupanjski pristup. U prvom stupnju sama zemlja izvještava kako se provodi taj međunarodni ugovor.

Drugi se stupanj osniva na neovisnom nadzoru koji obavlja Odbor stručnjaka kojeg su imenovali ministri vanjskih poslova država članica Vijeća Europe.

Proces nadzora uključuje sve strane: predstavnike države, upravu, NVO-e i ostale predstavnike govornika dotičnih jezika. Time se svim stranama osigurava forum za trajni dijalog, a samim se govornicima jezika daje središnji položaj u procesu provedbe.

Odbor stručnjaka

Opetovani nadzor nad time kako države primjenjuju Povelju obavlja Odbor stručnjaka. Odbor stručnjaka ispituje svako izvješće koje podnese neka država i na osnovi toga ispitivanja priprema izvješće za Odbor ministara Vijeća Europe.

Tijela ili udruge zakonito osnovane u toj državi mogu svratiti pozornost Odbora stručnjaka na stvari koje se odnose na obveze koje je ta država preuzela.

Tijekom pripreme ovog ispitnog izvješća predstavnici Odbora obično i posjete tu državu kako bi od nadležnih tijela uprave i predstavnika govornika dotičnih jezika zatražili daljnje informacije (posjete na licu mjesta). Ova praksa jamči da ovaj međunarodni ugovor ostaje živući instrument koji se razvija.

Odbor ministara

Na osnovi ispitivanja koje je proveo Odbor stručnjaka Odbor ministara (čiji su članovi ministri vanjskih poslova država članica Vijeća Europe) daje preporuke vladama država koje su ratificirale Povelju. Preporuke Odbora ministara instrument su ovoga međunarodnoga ugovora koji ima najveći utjecaj. Vidjelo se kako su države reagirale na preporuke koje su imale utjecaj na politike mnogih država kao na upozorenje.

Transparentna praksa

Proces Povelje je transparentan. Važno je da se znanje prikupljeno u ovom području može skupljati i dijeliti s drugima.

Izvješća država (svake tri godine), ocjena ovih izvješća od strane Odbora stručnjaka i preporuke Odbora ministara dostupni su na internetskoj stranici Vijeća Europe i tamo ih svi mogu vidjeti.

Država

Država potpisuje i ratificira Povelju, označavajući različite preuzete obveze za jezike koji su zaštićeni na temelju Dijela III. Povelje (najmanje 35 od 68 uključenih obveza).

U roku od godinu dana od ratifikacije država podnosi svoje prvo izvješće o politici koju treba ostvariti u skladu s Dijelom II. Povelje i o mjerama poduzetim u primjeni onih odredbi Dijela III. koje je prihvatila.

Slijedeća se izvješća predočuju svake tri godine: država obično priprema izvješće uz savjetovanje s predstavnicima govornika regionalnog ili manjinskog jezika. Ova se praksa snažno preporuča budući da povećava međusobno razumijevanje i u mnogim slučajevima ona sama dovodi do rješavanja stvari.

Država je obvezna objaviti svoje izvješće. Ono će biti objavljeno i na internetskoj stranici Povelje.

Vijeće Europe može organizirati seminare ili sastanke kako bi pomoglo državi u pripremi ratifikacije Povelje. Sama država može također organizirati sastanke tijekom pripreme svojih izvješća i u procesu obznanjivanja tih izvješća. Takvi se seminari ili sastanci mogu organizirati i kao dio širenja informacija o ispitnom izvješću Odbora stručnjaka i preporukama koje je donio Odbor ministara Vijeća Europe.

NVO-i ili drugi predstavnici govornika

NVO-i i drugi predstavnici govornika dotičnih jezika pozvani su u svako doba obavijestiti državu i Vijeće Europe (putem Tajništva Povelje) o pitanjima koja su povezana s provedbom Povelje. Pozvani su i aktivno sudjelovati u pripremi izvješća koje podnosi država.

U postupku nadzora koji slijedi nakon podnošenja izvješća države konzultiraju se NVO-i i drugi predstavnici govornika. Oni mogu i poduzimati inicijative u ovome postupku na način da aktivno obavještavaju Tajništvo Povelje o pitanjima koja se odnose na provedbu ovoga međunarodnoga ugovora.

Povelja ukratko

Struktura Povelje

Dio I.

Domašaj Povelje definiran je u Dijelu I.

Dio II.

U Dijelu II. izražen je "duh Povelje". Srž mu je priznanje regionalnih ili manjinskih jezika kao izraza kulturnog bogatstva. Odredbe u Dijelu II. primjenjuju se na sve jezike koji su tradicionalno prisutni u državi.

Dio III.

Država izričito određuje koji će jezici biti zaštićeni na temelju detaljnijih odredbi Dijela III. Država preuzima obvezu primijeniti barem 35 od 68 odredbi za svaki jezik.

Dio IV.

Nadzor Povelje središnja je sastavnica procesa Povelje. Nadzor i ostale stvari koje se tiču primjene definirane su u Dijelu IV.

Dio V.

Stupanje na snagu Povelje i stvari koje se tiču njenog potpisivanja i ratifikacije definirane su u Dijelu V. Povelje.

DIO II.

7 NAČELA PRIMJENJIVA NA SVE JEZIKE

Dio II. Povelje tiče se svih regionalnih ili manjinskih jezika koji su tradicionalno prisutni u nekoj zemlji, bez obzira je li neka država odabrala taj jezik za zaštitu na temelju detaljnijeg dijela. Slijedeća se osnovna načela primjenjuju na temelju Dijela II.

- U srcu je Povelje priznanje regionalnih ili manjinskih jezika kao izraza kulturnog bogatstva i potreba za odlučnim djelovanjem na promicanju tih jezika. Mnoge države koje su potpisale Povelju sada štite i promiču jezike koji prije nisu čak bili ni priznati kao dio kulturne i jezične baštine zemlje.
- Povelja također traži od država da poštuju zemljopisno područje regionalnih ili manjinskih jezika. U praksi ovo načelo stupa na snagu ako, na primjer, države planiraju promijeniti upravne granice na način koji negativno utječe na regionalne ili manjinske jezike.
- Osnovno je načelo Povelje da jezike ne treba ograničiti samo na privatnu sferu. Upotrebu jezika treba ohrabrivati i u javnom životu. Osnivajući se na tom načelu, država i lokalne vlasti razvile su nova područja upotrebe jezika u svim sektorima javnog života, kao što su obrazovanje, sudovi, mediji i gospodarski život.
- Obrazovanje na svim razinama ključno je za razvitak svakog jezika. Povelja traži da države ponude odgovarajuće oblike i sredstva za podučavanje i učenje svih svojih regionalnih ili manjinskih jezika. Tako su u mnogo slučajeva učinjena poboljšanja u pružanju mogućnosti obrazovanja na jeziku ili podučavanja jezika kao nastavnog predmeta, uključujući i jezike koji nisu zaštićeni na temelju detaljnijeg Dijela III Povelje.
- Duh Povelje, otvoren prema jezicima, traži pozitivna i konstruktivna rješenja za razvitak jezika. To poziva na promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina zemlje, bez obzira jesu li oni govornici većinskih jezika, regionalnih jezika ili manjinskih jezika. Uključivanje poštovanja, razumijevanja i snošljivosti u odnosu na jezike u srcu je Povelje. Međutim, Povelja također jasno traži od država da zabrane sve oblike neopravdanog razlikovanja, isključivanja, ograničenja ili povlaštenosti u odnosu na upotrebu jezika.

- Uloga masovnih medija ključna je za promicanje međusobnog razumijevanja i poštovanja drugih, njihove kulture i jezika. Povelja traži od država da ohrabre masovne medije da teže ostvarenju toga cilja.
- U mnogo slučajeva govornici regionalnih ili manjinskih jezika imaju matičnu državu u kojoj se također govori taj jezik, često kao dominantan jezik. Povelja traži da države djelatno promiču razmjene preko nacionalnih granica. Ovo se može ticati mnogo različitih vrsta razmjena, kao što su dostupnost medija, kulturni kontakti ili suradnja pri izradi nastavnog plana i programa za neki jezik.

DIO III.

ODABIR 98 MJERA U SEDAM PODRUČJA JAVNOG ŽIVOTA

Dio III. Povelje sadrži 68 članaka s ukupno 98 mjera za potporu jezicima kojima je namijenjena zaštita na temelju ovoga dijela. Za svaki jezik mora se primijeniti najmanje 35 preuzetih obveza iz najmanje 6 područja javnog života. Međutim, države su, održavajući duh Povelje, za većinu jezika odabrale više od samo minimalnog pristupa. U praksi to može, na primjer, značiti:

Obrazovanje

- Govornici mogu slati svoju djecu u školu koja pruža mogućnosti obrazovanja u cijelosti na njihovom jeziku, ili barem podučava njihov jezik kao nastavni predmet na svim mjerodavnim razinama, od predškolskih ustanova do sveučilišta.
- Države su obvezne pružiti mogućnost takvog obrazovanja i osigurati da nastavnici prođu odgovarajuću izobrazbu.

Sud

- Govornici se mogu pojaviti na sudu i upotrebljavati svoj vlastiti jezik bez dodatnih troškova za usmeno ili pismeno prevođenje.
- Države se moraju pobrinuti da se isprave na tom jeziku priznaju kao valjane pred sudom.

Odnos s upravnim vlastima

- Govornici mogu ispunjavati obrasce i dopisivati se s vlastima na svom jeziku, mogu upotrebljavati svoje ime i imena mjesta na svom jeziku i njihov se jezik koristi na znakovima.
- Država je obavezna osigurati sposobnost upravnih tijela da se služe tim jezikom.

Mediji

- Govornici imaju koristi od radijskih ili televizijskih kanala ili redovnih programa koje na njihovom jeziku emitiraju javne ili privatne radijske i televizijske kuće; mogu čitati novine te imaju pristup audiovizualnim ostvarenjima na manjinskim jezicima.
- Država je obvezna poduprijeti emitiranje na tom jeziku kao dio programa javne radijske i televizijske kuće ili ohrabriti privatne radijske i televizijske kuće da uključe ove usluge te na prikladne načine poduprijeti ostale medijske produkcije.

Kulturne aktivnosti

- Govornici imaju pristup bogatim kulturnim aktivnostima, knjižnicama i objavljivanju knjiga na njihovom jeziku, te razvitku terminologije na tom jeziku.
- Država preuzima obvezu ohrabriti i poduprijeti kulturne aktivnosti različitih vrsta i pobrinuti se da predstavnici tog jezika budu uključeni u planiranje kulturnih aktivnosti.

Gospodarski i socijalni život

- Govornici mogu upotrebljavati svoj jezik kad traže socijalnu potporu i skrb, a upotreba se tog jezika ohrabruje u svim sektorima gospodarskog života.
- Država je obvezna ukloniti sva ograničenja upotrebe jezika na radnom mjestu koja se ne mogu jasno opravdati praktičnim razlozima.

Razmjene preko nacionalnih granica

- Govornici imaju koristi od prekogranične televizije i radija, zajedničkih kulturnih aktivnosti ili ostalih poboljšanja koja su rezultat otvorenih granica sa susjednim zemljama u kojima se upotrebljava njihov jezik.
- Države preuzimaju obveze podupiranja prekograničnih aktivnosti, ako je potrebno sklapanjem ugovora sa susjednim zemljama.

Povelja može donijeti promjene u svakodnevni život

*Povelja na mnogo načina
utječe na položaj regionalnih ili manjinskih
jezika u svakodnevnom životu.*

Govornici imaju presudnu ulogu

Od najveće je važnosti razumjeti prirodu Povelje kao procesa u zaštiti i promicanju regionalnih ili manjinskih jezika. Daleko najvažniju ulogu u ovome procesu ima onaj tko svakodnevno upotrebljava jezike zaštićene Poveljom. Budućnost jezika ovisi o dnevnoj praksi u privatnom i javnom životu. Ona se oslanja na odabire u području obrazovanja, svakodnevne upotrebe medija i kulturnih aktivnosti. Ona ovisi o iskazanoj želji da se radije upotrebljava regionalni ili manjinski jezik - gdje god je to moguće - u upravi i u odnosu s vlastima. Bez ovog dnevnog doprinosa jezičnoj raznolikosti Europe, ostali će se napori pokazati besmislenima.

Evo samo nekoliko primjera kako je Povelja promijenila svakodnevni život ljudi:

- mogu učiti i govoriti svoj jezik u školi
- mogu ispunjavati službene obrasce na svom jeziku
- imaju znakove ulica i imena mjesta na svom jeziku
- slušaju radio, gledaju televiziju ili čitaju novine na svom jeziku
- uživaju u kulturi koja je u procvatu u svim svojim vidovima - u književnosti, kazalištima, koncertima, festivalima te video ostvarenjima na njihovom jeziku, koja odražavaju njihovu kulturu.

Povelja je proces koji provode aktivni partneri

- u državama
- u zajednicama koje govore jezike
- diljem Europe

**Tvoj se jezik ne može istrošiti;
upotrebom ga jačaš.
Upotrebljavaj ga, nemoj ga izgubiti!**

Na internetskoj stranici Povelje pronaći ćete

- popis svih država koje su potpisale i ratificirale Povelju
- kako se Povelja u svakoj od država primjenjuje na svaki od jezika
- sva periodična izvješća država
- sva ispitna izvješća Odbora stručnjaka
- preporuke koje je Odbor ministara Vijeća Europe dao državama
- poveznice na daljnje izvore i literaturu o Povelji
- smjernice i upitnike za vlasti i NVO-e o primjeni Povelje i o tome kako pripremiti periodična izvješća
- novosti i informacije o primjeni Povelje
- cjelovit tekst Europske povelje za regionalne ili manjinske jezike i njeno Obrazloženje

Tajništvu se možete slobodno obratiti i elektronskom poštom,
pismom ili telefonom:

Tajništvo Europske povelje za regionalne ili manjinske jezike

Glavna uprava IV
Obrazovanje, kultura i baština, mladež i sport

Vijeće Europe
F-67075 Strasbourg Cedex.
Telefon (centrala) +33 (0)3 88 41 20 00
elektronska pošta: minlang.secretariat@coe.int

